

ДО ЮВІЛЕЮ ВІКТОРА ІВАНОВИЧА КАНІВЦЯ

18 липня 2007 р. виповнилося 70 років від дня народження відомого вченого, доктора сільськогосподарських наук, професора, дійсного члена (академіка) УЕАН, завідувача кафедри аграрних технологій Чернігівського державного інституту економіки та управління Віктора Івановича Канівця. Сорок п'ять років його наукової, педагогічної, публіцистичної діяльності склали вагомий внесок у природничу й сільськогосподарську науку, в утвердження гуманізму та підтримку національної свідомості.

Прийшовши за покликом душі в ґрунтознавство – на факультет ґрунтознавства й агрохімії Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва (нині Національний аграрний університет), не змінив своїх уподобань і до цього часу. Він розробив сучасне вчення про буроземні ґрунти Передкарпаття, Карпат, Закарпаття, зокрема про поверхнево перезволожені ґрунти Західного регіону України, і заходи їх поліпшення; сформулював сучасне поняття про буроземний та елювіально-глеєконкреційний процеси, розробив систематику лісових ґрунтів Помірного фізико-географічного поясу.

Розвиваючи біологічний напрямок у ґрунтознавстві, Віктор Іванович досконало вивчив мікрофлору й біохімічні властивості ґрунтів України, розробив заходи щодо управління мікробіологічним режимом ґрунтів з метою підвищення їх родючості. Вивчені біологічні чинники «ґрунстостомлення» й запропоновані заходи щодо обмеження розвитку цього явища, зокрема при вирощуванні колосових культур та цукрового буряку. Разом зі співробітниками розроблені нові ефективні бактеріальні добрива, такі як альбобактерин, поліміксобактерин, асоціація азотобактера. Уперше розроблена заводська технологія бактеризації насіння (одночасно з його протруєнням), система застосування на землях України самої ефективної бактеризації – інокуляції бобових культур. Його книга «Життя ґрунту» стала улюбленою серед природознавців, аграріїв, студентів. Його хобі – кольорові ландшафтні знімки, що прикрашають книги і несуть незамінну корисну інформацію.

В цій монографії віддзеркалюються талановиті риси ученого. Особлива увага приділяється мікробоценозу – бактеріям, грибам, умовам життєдіяльності мікроорганізмів, аеробним, анаеробним процесам, бродінню. Велике виховне значення має підхід В. І. Канівця до відновлення пам'яті науковців, які створили основу для подальшого дослідження ґрунтів, зокрема для складання карти ґрунтів України. До таких видатних науковців автор відносить Г. Г. Махова, О. І. Набоких, Д. Г. Віленського, Є. М. Лавренка, В. І. Крокоса, Г. Г. Гриня, Н. Б. Вернандер, Г. М. Самбура, М. К. Круського, О. М. Грінченка.

Останні роки В. І. Канівець працює на педагогічній стежі. За його технічними завданнями в Чернігівському державному інституті економіки й управління для студентів спеціальності «агрономія» створені хімічна, мікробіологічна й ботанічна лабораторії, зібрано й систематизовано великий гербарій лучно-степових трав, бур'янів та лісових порід, а також відкрито музей ґрунтів. Як людина, закохана в профіль ґрунту, збирав його види все життя. У музеї можна ознайомитися з ґрунтами, що відображають ґрунтовий покрив від Карпат до Усурійського краю і від лісотундри (м. Сиктивкар) до Закавказзя та вершин Заїлійського Ала-Тао.

Добру пам'ять по собі залишив Віктор Іванович в установах, де працював раніше, – в Національному науковому центрі «Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О. Н. Соколовського», в Інституті сільськогосподарської мікробіології УААН.

Турбуючись про авторитет українських науковців, він повернув до життя не одне славне, але забуте на довгі роки ім'я, у тому числі, наших гнаних співвітчизників, установив, що фундатором учення про чорнозем був заслужений професор Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, уродженець Лохвицького повіту Н. Д. Борисяк (1852 р.). Справедливо піднятому на скрижалі російськими патріотами В. В. Докучаєву залишилось пізніше – 1883 р. – лише додати кліматичну зональність й останні штрихи до потужного вчення. Все актуальнішими стають досягнення іншого повернутого нам ім'я – видатного представника генетичного ґрунтознавця Г. Г. Махова.

Все свідоме життя Віктор Іванович вів активну громадську діяльність. У студентські роки очолював молодь факультету, а у вирішальні для України 1990–1991 рр. був одним із керівників патріотичного руху на Чернігівщині. Сьогодні В. І. Канівець залишається активним професором Чернігівського державного інституту економіки та управління і відомим громадським діячем на Сіверщині.

Детально ознайомитись з життєвим шляхом і творчістю ювіляра можна в книзі: «Канівець Віктор Іванович. До 45-річчя наукової діяльності: Дослідження. Творчість. Боротьба» / Укладач В. А. Вергунов. – Чернігів, 2007. – 92 с.

*Чернігівське відділення
Товариства ґрунтознавців
та агрохіміків України*

*Редколегія
наукового журналу
«Ґрунтознавство»*